

Posudek diplomové práce Anny Jagošové

Současný dětský folklor

Diplomová práce Anny Jagošové je mimořádným a zralým výkonem, který spíše než kvalifikační práci připomíná text vhodný k publikování. Autorka ve své práci dokázala výborně spojit dvě své specializace – etnologii a bohemistiku – a předkládá k obhajobě text, který komplexně mapuje téma, jemuž (možná překvapivě) zatím v našem kontextu nebyla věnována takto soustředěná pozornost: Autorku zajímá tzv. dětský folklor, ale i různé badatelské a sběratelské přístupy k němu. Autorka také podnětně uvažuje o přesazích mezi etnologií, literární vědou, lingvistikou a dalšími obory (a všem těmto oborům nabízí i impulsy k zamyšlení) a svou analýzou inspiruje k dalším výzkumům. Text je obsahově velmi bohatý, zajímavý a je i příjemným čtenářským zážitkem.

Hodnocení práce podle kritérií ÚČJTK ([Posuzování závěrečných prací ÚČJTK2020.pdf \(cuni.cz\)](#); cit. 1. 5. 2021):

1. Koncepce práce

Práce je výborně koncipována. Kvalitně reprezentuje interdisciplinární přístup ke zkoumanému tématu a přesvědčivě prokazuje autorčiny kompetence v několika oborech. Autorka dokáže čerpat poznatky ze zdrojů různého typu a dobře je kriticky hodnotit, umí velmi zručně argumentovat a budovat odborný text. Oceňuji, že autorka postupně ohledává dětský slovesný folklor z perspektivy řady oborů (etnologie, jazykověda, literární věda, pedagogika aj.) a zároveň vždy hledá průsečíky mezi těmito různými pohledy. Podobný přístup nebývá snadný, ale autorka jej však aplikuje velmi zdařile: je příjemné sledovat, jak autorka ve svém výkladu zasazuje zkoumané téma do různých kontextů a poznatky rozmanitých oborů vztahuje k tématu, jímž se zabývá. Šíře témat, která autorka obsáhla, je přitom obdivuhodná. Snad by na několika místech bylo možné výklad ještě upravit (možná trochu zestručnit výklad o vývoji dětí mladších, než je sledovaná skupina; možná trochu upravit výklad o vývoji dětské literatury; informované souhlasy /3.2/ bych v případě výzkumu u dětí požadoval vždy atp.), ve vztahu k celku práce však podobné připomínky pokládám za drobnosti. Odborné termíny jsou pečlivě vymezeny i užívány. Zvláštní pozornost je věnována jasnému odlišení termínů, které bývají nebo mohou být různě zaměňovány (dětský folklor, folklor pro děti, folklorismus, interpretace aj.), práce je tak přínosná i na poli terminologickém.

Podobné zhodnocení různých přístupů k dětskému folkloru, které autorka v teoretické části představila, by snadno mohlo vydat na samostatnou diplomovou práci. (A)

2. Metodologie a zpracování dat

Původním autorčiny záměrem byl terénní sběr dětského folkloru, který ale kvůli trvající pandemické situaci nebylo možné uskutečnit. Autorka však zvolila adekvátní náhradu – analýzu dosud vydaných sbírek. Domnívám se, že tento alternativní výzkum je v současnosti možná nakonec přínosnější než původní záměr, neboť jeho výsledkem je detailní zmapování dosavadních prací v oblasti dětského folkloru, nastínění řady možných dalších výzkumných témat a také zmapování možností internetu jako nového terénu pro sběr folkloru – to vše může sloužit jako kvalitní východisko sběru současných dětských projevů, až takový výzkum bude

opět možný. (Osobně doufám, že autorka se tématem bude zabývat i dále a terénní výzkum či výzkumy časem uskuteční.)

I když analýza „jen“ dosud vydaných sbírek nebyla původním autorčíným záměrem, uskutečněný výzkum je obdivuhodný: Autorka prozkoumala 34(!) dosud vydaných sbírek od poloviny 19. století po současnost – zmapovala tedy asi 180 let historie sběrů dětského folkloru. V analytické části práce autorka charakterizuje a kriticky hodnotí jak práce starší (do 80. let 20. stol.), tak novější (od 80. let 20. stol. do současnosti). Zručně zároveň ukazuje, jak se zájem a přístup badatelů v mnoha oblastech proměňuje – zajímavý je např. přesun zájmu od vesnic k městu, různost žánrových klasifikací či třeba zacházení s jazykem (zaznamenávání původní nářeční podoby či naopak upouštění od ní). (Zde bych se autorky zeptala na její názor na strategii převodu z nářečí do obecné češtiny u některých současných autorů zmiňovanou na s. 81.) Cennou je také analýza folkloru v učebnicích, která odhaluje, že prezentace folkloru touto cestou možná v současnosti zdaleka není ideální; autorka však ukazuje i některé zdařilejší možnosti, jak folklor dětem přiblížit (s. 36–37).

Autorka v praktické části přidává i vlastní analýzu vybraných jazykových a stylistických jevů v dětském folkloru starším i novějším a prokazuje tak své schopnosti i v této oblasti. Na těchto částech oceňuji, že se zaměřují na analýzu žánrovou a na komplexnější stylisticko-pragmatické aspekty komunikátů (monologičnost, dialogičnost, vztah k účastníkům komunikace i komunikačnímu i sociálnímu kontextu). Cením si ale i zajímavých dílčích poznatků o motivech či jednotlivých žánrech (srov. např. analýzu číslovek v rozpočítadlech na s. 73; poznatky o hádankách, škádlivkách či posměšcích aj.). Analýza je zároveň často doplněna vhodným kritickým komentářem (souhlasím např. s autorčinou úvahou o vulgarismech na s. 78–79 i o politické satíře na s. 94).

V oblasti současného dětského folkloru také autorka identifikuje některé žánry či jevy, které by si zasloužily další výzkum (např. útvary typu třídní hymny, motivy a postavy ze současné populární kultury, makarónské texty a zapojení cizích jazyků). Pokud jde o výzkum folkloru na internetu, zajímal by mě autorčin názor na to, zda by toto prostředí nebylo vhodnější např. pro výzkum folkloru starších dětí a zda by se třeba u starší věkové kategorie nedalo očekávat více materiálu od chlapců (např. souvisejícího s hraním počítačových her a sdílení různých nahrávek z nich), než tomu bylo u dětí mladších (v autorčině výzkumu převažovaly dívky; s. 91–92).

Autorčíným hlavním cílem bylo analyzovat současné publikované sbírky dětského slovesného folkloru, a to kratších, převážně veršovaných útvarů a u dětí předškolního a mladšího školního věku. Tohoto cíle úspěšně dosáhla. Svou diplomovou prací však stejně úspěšně naplnila i řadu cílů dalších: Mj. prozkoumala a kriticky zhodnotila také možná všechny relevantní a v době výzkumu dostupné sbírky starší a vytvořila tak ucelený obraz dosavadního přemýšlení o dětském folkloru v našem prostředí. Také kriticky zhodnotila teoretický aparát využívaný při sběru dětského folkloru i jeho analýze (např. vymezení dětského folkloru, jeho žánrová klasifikace, klasifikace her aj.) i možné metody sběru, a tím nabídla příležitost dosud využívané metody případně kriticky reflektovat. Různé dílčí poznatky v práci mohou rovněž inspirovat k řadě výzkumů dalších (viz výše). (A)

3. Práce s odbornou literaturou

Práce s odbornou literaturou odpovídá požadavkům, na zdroje je pečlivě odkazováno. Autorka výborně syntetizuje a kriticky hodnotí poznatky z rozsáhlého souboru odborných zdrojů z několika oborů, což nebývá na úrovni diplomové práce schopností samozřejmou. Velmi dobře

také zohledňuje to, že primárním čtenářem textu bude spíše bohemista nebo lingvista než etnolog, proto velmi vhodně podrobněji vysvětluje teoretické zázemí a relevantní pojmy etnologické než lingvistické či literární a zároveň dobře usouvztažňuje přístupy těchto věd (viz též výše). Ohled na čtenáře z různých oborů je patrný i např. v některých vysvětlivkách. Některé delší citace z odborné literatury by bylo možné nahradit parafrázemi, osobně však jejich zařazení ve stávající podobě nepokládám za nedostatek. (A)

4. Formální úroveň práce

Práce splňuje požadavky na odborný text, je logicky členěná a kultivovaně formulovaná. Nedostatky interpunkční, formulační či redakční jsou ojedinělé. (A)

5. Celkové hodnocení

Diplomová práce Anny Jagošové rozhodně splňuje kritéria kladená na práce diplomové, opravdu velmi ráda ji **doporučuji** k obhajobě. Výsledky práce doporučuji publikovat. Navrhuji hodnocení *výborně*.

Praha 3. 5. 2021

doc. PhDr. Lucie Saicová Římalová, Ph.D.

vedoucí diplomové práce